

ROSSLYNSKÁ KAPLE

Mýty a skutečnost

OBSAH

1. Intro
2. Rosslynský pravěk
3. Rod Saint Clair na scéně
4. Protestantská reformace
5. Rosslynská kaple a templáři
6. Fakta a smyšlenky

MUDr. Petr ENGEL

<http://engel.ic.cz>

engel@tiscali.cz

©2007

Rosslýnská kaple – mýty a skutečnost

Rosslýnská kaple figuruje v celé řadě bestsellerů, knih o alternativní historii, které vyšly v posledních 25 letech, a stala se velice často navštěvovaným poutním místem, oplývajícím příběhy o zakopaném pokladu, hrobech, rytířském zlatu, svatých relikviích, jeruzalémských svítcích a řadě dalších věcí. Avšak teprve v nedávné době po vydání románu *Šifra mistra Leonarda* Dana Browna začala ospalá vesnička Roslin a ještě ospalejší kaple fascinovat širokou veřejnost. Tisíce návštěvníků z celého světa přicházejí do Rosslýnské kaple, aby na vlastní oči viděli místo rozuzlení románu. Finanční zisky těchto návštěv jsou hlavním zdrojem pro další financování neustále probíhajících rekonstrukcí Rosslýnské kaple. Cestovní kanceláře po celém světě pořádají poznávací zájezdy po stopách románů Dana Browna a tak nejen Rosslýnská kaple, ale i Louvre, kostel Saint Sulpice a další místa zažívají nebyvalý boom návštěvnosti.

O Rosslýnské kapli, rodině Saint Claire, templářích a dalších skutečnostech okolo kaple se traduje veliké množství legend a nepravd, které nemají reálný historický podklad a výrazně zkreslují skutečnosti o opravdové podobě Rosslýnské kaple. Pro ty, které zajímá opravdová Rosslýnská kaple je třeba tyto nepodložené nepravdy uvést na pravou míru. V mnoha případech je totiž historická pravda daleko zajímavější než mnohé legendy a smyšlenky alternativních „historiků“.

Rosslýnskou kapli v současné době spravuje nadace Rosslyn Chapel Trust, již předsedá Stuart Beattie. Informace je možné nalézt na oficiální webové stránce: www.rosslynchapel.org.uk.

Hrad Rosslyn náleží do vlastnictví hraběte z Rosslynu a spravuje ho společnost Landmark Trust: www.landmarktrust.co.uk.

Rosslýnský pravěk

Před tisíci lety byl Rosslyn jen ohybem řeky hluboko v lesích. Britové mu za těch prastarých časů říkali Celidonský les. Rosslyn a les Celidon ležely mezi dvěma mohutnými římskými valy, které se táhly od pobřeží k pobřeží. Antoniovův val sestával z hlubokého příkopu a náspu, Hadriánův val pak z obrovského kamenného opevnění se strážními věžemi a pevnostmi, obsazenými římskými legiemi. Území mezi valy bylo bitevním polem pro Římany, Pikty i Kaledoňany.

Když okolo roku 100 n.l. dorazili Římané na sever Británie, setkali se tam s místními piktskými kmeny. Čím dále na sever do vrchoviny římské legie postupovaly, tím vzrůstal prudký odpor Kaledoňanů a Piktů. Místní kmeny se daly do nelítostné partyzánské války proti vetřelcům, a okolo roku 122 n.l. vydal císař Hadrián nařízení, že se musí vybudovat hraniční val, aby se tak Římané od „barbarů“ oddělili. Obranná zeď dosahovala výšky asi 6 metrů a táhla se v délce přes 70 mil. Posádka v hradištích, strážních věžích a ve tvrzích čítala na tisíce mužů.

Piktové jsou popisováni jako národ „pomalovaných“ či „tetovaných“. Uvádí se, že slovo Pikt je odvozeno z latinského „pictus“ (pomalovaný, namalovaný). Tvrdilo se o nich, že jsou původním starověkým národem „urozených divochů“, pomalovaných indigovou modří nebo tetovaných kovovými jehlami. Piktové, muži stejně jako ženy, se vydávali do bitev nazí, těla měli pokrytá obrazy podivných magických symbolů.

Piktové byly s velkou pravděpodobností skupinou národů, které byly na vzestupu přes 800 let od 1. do poloviny 9. století na Orknejích a na většině území dnešního Skotska. Původně se tyto národy mezi sebou svářily, ovšem pod hrozbou římské invaze se sjednotily a bok po boku bojovali proti společnému nepříteli. Piktové byli řemeslně velice vespělí. Vyráběli dokonalé stříbrné šperky a do kamene tesali neuvěřitelně krásné obrazce.

Archeologické nálezy dokazují, že údolí Roslin Glen bylo obydleno před více než 2000 lety před Kristem. Svědčí o tom prastaré skalní kresby vyryté na malé skalní stěně, která se vypíná nad řekou Esk, mezi hrady Rosslynem a Hawthornden. Tyto skalní kresby mají pocházet z období od pozdního neolitu až po ranou dobu bronzovou, okolo roku 2500 př. Kr.

Rod Saint Clair na scéně

Historie Rosslynské kaple je úzce spjata s rodem St. Clair. První Vilém St. Clair „z Rosslynu“ nespátřil světlo světa dříve nežli roku 1280. Skutečný sir Vilém se v raných písemných dokladech objevuje jako nejvyšší soudce v Edinburghu v roce 1266 a od roku 1288 do 1290, nejvyšší soudce v Haddingtonu a Linlithgow od roku 1264 do 1290, nejvyšší soudce v Dumfries v roce 1288 a jako justiciarius v Galwythie od roku 1288 do 1289. Rodina St. Clair z Rosslynu byli skotští rytíři, jimž pozemky a rosslynské baronství udělil král Alexandr III. dne 14. září 1280.

V roce 1280 byly rodině St. Clair poprvé přiděleny pozemky a hodnost barona z Rosslynu. Po dalších více než 400 let se rod St. Clair z Rosslynu vzcháhal, až se stal jedním z nejvlivnějších rodin ve středověkém Skotsku. V patnáctém století vybudovali Rosslynskou kapli. Po dvě stě let byla kaple opuštěná a osud rodiny St. Clair se zvrátil.

V roce 1700 sestavil páter Richard Augustine Hay, kanovník od St. Genevieve v Paříži a probošt piermontský, genealogii rodu St. Clair z Rosslynu. Podle Haje rodinu St. Clair založil ve Skotsku sir Vilém Sinclair, známý také jako Vilém Jasný, díky své světlé pleti a žlutým vlasům. „Vilém Jasný“ je však jen pouhou postavou z legendy a neobjevuje se v žádném jiném historickém dokumentu.

Název „Rosslyn“ je složeninou ze dvou skotských slov, „ross“ znamená kopec a „lynn“ vodopád. V roce 1303 to byl jen holý vršek v ohybu řeky Esk. Tehdy stál Rosslynský hrad o něco níže po proudu, byla to ranější, mnohem méně důmyslně postavená tvrz z kamene a ze dřeva na nízké vyvýšenině. Nový hrad Rosslyn byl vybudován na ohybu řeky Esk na základech v rostlé skále. Byl tradiční věží ze 14. století, impozantní a snadno ubránitelnou pevností vybudovanou ve století válek. V následujících dekádách ke své pevnosti pánové z Rosslynu přistavěli vysoké zdi, věže a přidali i podzemní prostory. Hrad v nádherném evropském stylu 15. století přestavěl sir Vilém St. Clair, třetí hrabě St. Clair z Orkneji a zakladatel Rosslynské kaple.

Roku 1446 pocítil sir Vilém St. Clair, třetí hrabě orknejský a lord z Rosslynu, vděčnost za požehnání, jehož se mu v životě dostalo. Rozhodl se, že vystaví přenádherný kostel jako poděkování Bohu za všechno, co ho potkalo. Vilém zamýšlel v Rosslynu vystavět obrovskou katedrálu, dokončena však byla pouze východní loď, dnešní Rosslynská kaple.

Smrtí sira Viléma v roce 1484 se práce zastavily. Tehdy byla před dokončením pouze hlavní loď. Sir Oliver St. Clair, nejstarší syn z druhého manželství sira Viléma, zdědil pozemky a majetky náležející k Rosslynu. Společně se synem budovu zastřešili, ale ambiciózní plán na výstavbu obrovského kostela křížového půdorysu opustili. Postupem času vešla hlavní loď ve známost jako Rosslynská kaple.

Celý název Rosslynské kaple, jak je zapsán v listině z roku 1523, zní Kolegiátní kostel svatého apoštola a evangelisty Matouše z Rosslynu, v diecézi svatého Ondřeje. Rosslyn byl jeden ze zhruba 40 kolegiátních kostelů vybudovaných ve Skotsku od doby vlády krále Jakuba I. až po krále Jakuba IV. (1406–1513). Kolegiátní kostel = význačný kostel s vlastním jméním. Pískovcová budova měla ve vínku stát se kolegiátním kostelem. V 15. století se kolegiátní kostely stavěly po celém Skotsku. Jejich účelem bylo přinést světské i duchovní vědomosti, neboť šlo o věk, kdy se první skotské univerzity teprve zakládaly.

Rosslynská kaple je zmenšenou obdobou východní lodi Glasgowské katedrály. Jde o totožnou dispozici: téměř identický půdorys o 14 sloupech, severní i jižní postranní loď a kapli Panny Marie na východní straně za sloupořadím. V Glasgově je totožně klenutý strop, ovšem z dubových trámů, na rozdíl od kamenného zaklenutí v Rosslynu.

Pod kamennou podlahou Rosslynské kaple se ukrývá podzemní hrobka, krypta rodiny St. Clair z Rosslynu. Skotští rytíři i pánové, na sobě zbroj, zde leží v temnotě a čekají na soudný den.

V poslední době se hrobka stala předmětem vzrušených debat a spekulací. Co se v rosslynské tajné kryptě skutečně ukrývá?

Když začal Vilém St. Clair, třetí hrabě orknejský a pán rosslynský, plánovat při Rosslynu kolegiátní kostel, rozhodl se začít východní lodí. Pokusíme-li si představit půdorys kompletního kolegiátního kostela, jež by býval byl ve tvaru kříže, východní kaple měla tvořit úplný vršek či „hlavu“ kříže. Východní loď měla sloužit jako rodinná kaple St. Clairů. Měl v ní být umístěn hlavní oltář, kde by kněz sloužil zádušní mši za zesnulé St. Clair a kam by mohla rodina chodit ke svatému přijímání. Byla to rovněž kaple, do níž nechal Vilém z hrobů přemístit a znovu pohřbít své předky a v níž měl on sám, jeho manželky, děti i další generace potomků spočinou navěky.

Má se za to, že Rosslynská kaple byla zřejmě vybudována na základech nějaké starší stavby. Pokud tedy na tomto místě podzemní prostory již existovaly, bylo by dávalo smysl je znovu využít. A tak byly položeny masivní základy, pohřební komory se tesaly přímo do rostlé skály, a na nich byla vystavěna sakristie. Sakristii, do níž se vchází po strmých kamenných schodech v jihovýchodním rohu kaple, se často nesprávně říká „krypta“. Jak stará tato kaplička je, není přesně známo, ale je možné, že je o mnoho let starší než hlavní kaple. Je také dost dobře možné, že mohla náležet k některé jiné části stavby, snad i původního hradu. Přesný účel sakristie zůstává záhadou již po celá staletí. Když byla kaple dokončena, uchovával si kněz v sakristii ornát a zde se také převlékal před sloužením mše. Někteří se domnívají, že sakristie snad byla využívána jako poustevnická cela, jako dámská kaple nebo dokonce jako prostor vyhrazený v kostele pro malomocné.

Krypta pod Rosslynskou kaplí i větší část sakristie jsou vytesány již v rostlé skále, tvořené pískovcem. Krypta pod Rosslynskou kaplí byla vytesána jako hrobka pro rodinu St. Clair. Ještě během stavebních prací na kapli nechal sir Vilém přemístit a znovu pohřbít ostatky svého otce, děda i ostatních předků právě do této krypty.

Po dalších 200 let byli St. Clairští hrabata, lordi, rytíři, zemané, dámy i děti pohřbíváni do krypty pod Rosslynskou kaplí. V roce 1650 sem byl k věčnému odpočinku uložen poslední z rodu St. Clair, pohřbený ve zbroji.

Pravdou je, že tajná krypta v Rosslynské kapli je hrobkou rodu St. Clair. Pod kaplí se neukrývá žádný poklad ani ztracené svitky či svaté relikvie. Autoři pseudohistorických knih si je vymysleli. Rosslynská kaple je křehká stavba, která staletími zanedbáváním hodně utrpěla. Je nanejvýš nepravděpodobné, že by kdy pod kaplí byly povoleny rozsáhlejší vykopávky, nikoli proto, že by nadace Rosslyn Chapel Trust „měla co skrývat“, ale proto, že by nedošlo k ničemu jinému než k dalšímu poškozování kaple. Po protestantské reformaci ponechala rodina St. Clair Rosslynskou kapli nadobro svému osudu. Dočkala se oprav až na výzvu

královny Viktorie, která dala v 60. letech 19. století podnět, aby se tento „středověký poklad“ obnovil a znovu začal sloužit veřejným bohoslužbám.

Protestantská reformace

Kdyby byly všechny šlechtické rody ve Skotsku katolické. S protestantskou reformací se však karty obrátily a když na trůn nastoupila Marie Stuartovna, byla už katolickou královnou v protestantské zemi. Roku 1560 skotský parlament formálně zrušil papežské pravomoci ve Skotsku a zakázal katolickou liturgii. Vzhledem k tomu, že katolicismus byl napadán a katolíci perzekuováni, přijala skotská šlechta novou víru. Rodina Sinclairů z Rosslynu se však katolického vyznání odmítla vzdát. Byli to věrní katolíci, jejich oddanost víře jim nakonec byla osudná.

Po dobu vlády i uvěznění podporovala skotskou královnu Marii Stuartovnu malá skupinka naprosto oddaných katolických rodin. Rod St. Clair byl ve středověku úzce spjat se skotskými králi a královnami. Jako zbožní katolíci stávali se St. Clairové důvěrnými přáteli katolické královské rodiny zejména v období, kdy se začala prosazovat protestantská reformace.

V roce 1567 je Marie Stuartovna uvězněna a přinucena abdikovat ve prospěch svého jednorozhodného syna, který se stal králem Jakubem IV. Skotským a I. Anglickým. Roku 1587 je Marie Stuartovna v Londýně popravena (střata). Na popraviště šla v šarlatově rudých šatech katolické mučednice.

Rosslýnská kaple přestala být bohoslužebním místem v roce 1592. Rodina St. Clair z Rosslynu se však tvrdohlavě držela své katolické víry ještě padesát let po protestantské reformaci ve Skotsku. Úplný konec přišel v roce 1592, kdy bylo St. Clairům pohroženo exkomunikací, pokud nezničí oltáře v Rosslýnské kapli. Záznamy z konce srpna už svědčí o tom, že oltáře byly zničeny a Rosslýnská kaple coby svatostánek opuštěna.

K dalšímu poničení Rosslýnské kaple došlo v roce 1650, kdy armády Olivera Cromwella pochodovaly na sever a parlamentářská vojska pod vedením anglického generála Monka ostřelovala hrad Rosslyn z děl a granáty. Koně si ustájili v Rosslýnské kapli, do západní zdi pálili z mušket a kladivem zřejmě i poničili některé plastiky v kapli. Rosslýnská kaple a hrad zůstaly v rozvalinách.

Další zhoršení stavu nastalo v roce 1688, kdy se do kaple přihnal dav protestantů a poničil ji. Zulámali sochám hlavy a tváře jim rozbíjeli palicemi a železnými bodci. Pro protestanty byla Rosslýnská kaple místem, kde straší staré náboženství, místem modloslužebnictví a pověr.

V roce 1861 probíhají v Rosslýnské kapli kontroverzní restaurátorské práce pod vedením architekta a svobodného zednáře Davida Brice. V kapli Panny Marie přibudou „zednářští“ andělé, v sakristii jsou přeskupeny kameny a je přidán oltář.

V roce 1862 je Rosslýnská kaple znovu vysvěcena biskupem edinburghským a biskupem brechinským. Po dvou stoletích se Rosslyn znovu stává místem křesťanských bohoslužeb.

Rosslýnská kaple a templáři

Historie úpadku templářů je dobře zdokumentovaná. Za úsvitu dne 13. října 1307 padli rytíři Templu do dovedně nastrojené léčky. Francouzský král Filip IV. vydal rozkaz templáře ve všech koutech svého království zajmout a uvrhnout do žaláře.

„Chudí rytíři“ zbohatli a znelíbili se. Křížácké království v Jeruzalémě dalo vzniknout čtyřem vojenským řádům: Řádu rytířů johanitů neboli hospitaliérů či špitálních, Řádu německých rytířů, Řádu rytířů sv. Lazara a Řádu rytířů Templu. V nich se snoubily křesťanské ideály s rytířskou chrabrostí a ctnostmi. Templáři přísahali, že budou chránit poutní cesty do Jeruzaléma, ovšem již tehdy byla Svatá země ztracena a neexistoval reálný výhled, že by se uskutečnila další křížácká výprava, aby byla získána nazpět. Pokusy krále Filipa IV. získat nad templáři a johanity moc byly neúspěšné. Francouzská koruna se topila v dluzích a král Filip si dělal zálsuk na templářské pozemky a bohatství.

Jediným tahem se tedy zbavil templářů a pokusil se zmocnit jejich majetku. Dne 18. března roku 1314 byl Jakub de Molay, poslední templářský velmistr, připoután ke dřevěnému kůlu ve stínu katedrály Notre Dame v Paříži a upálen.

Řád rytířů Templu byl založen v Jeruzalémě, byl to první vojenský řád založený katolickou církví. Rodícímu se vojenskému řádu věnovat král Balduin II. pozemky náležející mešitě al-Aksá na Chrámové hoře, neboť křížáci se mylně domnívali, že mešita byla chrámem Šalamounovým. Dvě stě let na to byla Svatá země ztracena, templářský řád se nesmírně rozrostl a vlastnil řadu majetků v Evropě. Králové i šlechta dávali své pozemky i bohatství templářům darem. A templáři se nezodpovídali žádnému pánu nebo vládci než samotnému papeži, nebyli zavázáni sloužit králům, nemuseli ani prokazovat věrnost žádné zemi. S nulovými vyhlídkami na další křížáckou výpravu však existence templářského řádu pozbyla jakéhokoli smyslu. Bylo pouze otázkou času, kdy budou svrženi.

Pseudohistorikové tvrdí, že ne všichni templáři byli pochyťáni, někteří rytíři vojsku krále Filipa unikli, uprchli a s sebou si odnesli i proslulý templářský poklad z templářského ústředí v Paříži. V přístavu La Rochelle byl poklad naložen na loď a templářské loďstvo se vydalo do Skotska, které mělo být pro templáře bezpečným útočištěm. Uprchlí templáři přijeli na hrad Rosslýn a byli uvítáni rodinou St. Clair, ti jim poskytli azyl a stali se strážci jejich tajného pokladu. V roce 1314 templáři bojovali po boku Skotů v rozhodující bitvě u Bannockburnu. Tyto templáře vedl sir Vilém St. Clair, tehdy templářský velmistr.

O více než 130 let později založil potomek tohoto templářského velmistra Viléma, sir Vilém St. Clair, třetí hrabě z Orknejí, Rosslýnskou kapli k obrazu buď Šalamounova anebo Herodova chrámu v Jeruzalémě. byl to nejlepší úkryt pro templářský poklad a sir Vilém zanechal v kamenných plastikách na stěnách kaple vodítka a templářské symboly, aby to ukázal.

Žádné z těchto uvedených tvrzení se však nezakládá na pravdě.

Neexistuje nic na podporu teorie, že by se templářská flotila plavila z La Rochelle do Skotska. Nelze předpokládat, že by templáři riskovali smrtelně nebezpečnou cestu po moři do Skotska, když mohli celkem snadno a bezpečně uniknout jen o pár mil dál, do templářských bašt v Portugalsku.

Není pravda, že by Skotsko bylo pro templáře bezpečným útočištěm. Papežská bula proti templářům začala ve Skotsku platit roku 1309. V prosinci byli v holyroodském opatství v Edinburghu templáři předvedeni před soud.

O jakékoli přítomnosti templářů v bitvě u Bannockburnu se ani náznakem nezmiňuje ani jedna z tehdejších kronik.

Největším nesmyslem a očerněním je nařčení, že Vilém St. Clair byl templářem. Kdyby Vilém opravdu templářem byl, býval by zradil svůj řád, byl by ztratil veškerou čest a porušil nejsvatější slib.

Podle pravidel templářského řádu je v posvátném slibu, na nějž při zasvěcení každý templář přísahal, následující: „společnost žen je nebezpečná záležitost“, „žádný z vás nesmí políbit ženu“, rytíři „se za každou cenu mají vyhnout náruči ženy“ a „zapudit pokušení těla“. Templáři přísahali na tři řeholní sliby – slib chudoby, poslušnosti a zdrženlivosti. Templáři přísahali, že budou dodržovat celibát. Vilém St. Clair byl ženatý a jeho manželka Isabela mu porodila tři syny, Jindřicha, Viléma a Davida, a dceru Markétu. Nejstarší syn ho přežil o mnoho let a stal se z něho sir Jindřich St. Clair, první hrabě z Orkneji.

Život templáře byl zasvěcen Kristu. Nikdy by nebyl bojoval proti jinému křesťanovi. Vilém se bojů účastnil a křesťany zabíjel.

Kdyby byl Vilém templářem, své pozemky by byl věnoval řádu, a ty by byly společně s dalším templářským majetkem přešly do vlastnictví johanitů.

Jen z těchto skutečností je jasné, že sir Vilém nikdy templářem nebyl, ovšem poslední, smrtelnou ranou pro smyšlenku o příslušnosti k templářům je fakt, že když byl řád roku 1309 v Edinburghu postaven před soud, Vilém i jeho syn Jindřich vypovídali proti templářským rytířům.

Vilém padl před téměř 700 lety na bitevním poli u španělské Teby. Proti nařčením, která o něm byla napsána, se nemůže bránit. Sir Vilém St. Clair byl skotským rytířem, čestným mužem, který bojoval a padl za svou vlast a za svého krále.

Fakta a smyšlenky

Závěrem se tedy pokusme shrnout a na pravou míru uvést nepravdy tradované o Rosslynské kapli.

Rosslynská kaple se Šalamounovu nebo Herodovu chrámu nepodobá ani náznakem. Porovnáme-li půdorysy těchto staveb zjistíme, že si nejsou ani vzdáleně podobné. V Rosslynu nejsou ani repliky proslulých sloupů z chrámu v Jeruzalémě.

Skutečná Rosslynská kaple nemá nic do činění s templáři, jejich legendárním pokladem ani jejich ztraceným tajemstvím. Neexistují a nikdy neexistovaly důvěryhodné důkazy, které by spojovaly Rosslyn s templáři. Rodina St. Clair templáře nepodporovala a legendární templářský poklad tajně uschován v podzemí kaple ani v Učedníkově sloupu nebyl.

Rosslynskou kapli nepostavili templáři. Řád rytířů Templu byl postaven mimo zákon a rozprášen o více než století před tím, než byl položen základní kámen Rosslynské kaple. Jakub de Molay, poslední templářský velmistr, byl upálen na hranici roku 1314. Rosslynskou kapli založil sir Vilém St. Clair, třetí hrabě z Orknejí a lord z Rosslynu, v roce 1446. Řád chudých rytířů Šalamounova chrámu nemá se stavbou Rosslynské kaple jakoukoli spojitost. A neexistuje ani spojitost či podobnost mezi Rosslynskou kaplí a Šalamounovým chrámem v Jeruzalémě.

Tajnou kryptou pod Rosslynskou kaplí je hrobka rodiny St. Clair. Sem, do rodinné hrobky, byli k věčnému odpočinku ukládáni hrabata, lordi, rytíři, dámy a děti po celá staletí. Rosslynská kaple je stále fungujícím kostelem s kongregací. Neexistuje nic, co by prokázalo existenci „tajného pokladu“ v podzemním prostoru pod kaplí.

Stručně řečeno, Rosslynskou kapli nevybudovali templáři. S Převorstvím síónským ji nespojuje naprosto nic. Není kopií žádného chrámu v Jeruzalémě. V její podlaze není vyšlapána žádná šesticípá hvězda. Nemá naprosto nic do činění s žádnými „Růžovými liniemi“, „Růžovými poledníky“ ani „rodovými liniemi růže“ a nikdy v ní nebyly uloženy žádné ostatky ani relikvie Máří Magdaleny.